

Environmentální ekonomie

Vztah ekonomie a ŽP

Ekonomie vs. životní prostředí

- Trh – tendence podcenění (respektive riziko neocenenění) volných statků
  - Všeobecně dostupné statky
    - Ovzduší, sluneční záření apod.
  - Není zde tlak na zachování kvality
  - Nerivalitní spotřeba – marginální náklady dalších uživatelů jsou nulové x náklady na poskytování těchto statků nulové nejsou

Přírodní zdroje

- Dle začlenění do tržních mechanismů
  - Ekonomické – výrobní faktory nebo přímo zdroje vstupující do spotřeby
  - Neekonomické – ostatní
- Dle možností čerpání
  - Obnovitelné
  - Neobnovitelné

Ekonomické přírodní zdroje

- Dle užitné hodnoty
  - Bonita půdy, obsah užitečné složky v ložiscích nerostných surovin, kvalita zdroje pitné vody
- Dle funkce
  - Lesy – hospodářské, ochranné a zvláštní
- Dle hospodářského významu
  - Nerostné suroviny
    - Bilanční
    - Nebilanční – nesplňují technickoekonomická kritéria těžby

Oceňování přírodních zdrojů

- Půda
  - Renta
  - 1. pol. 19. stol.
    - Výnos vlastníka VF s fixní tj. zcela neelastickou nabídkou
    - David Ricardo
- Suroviny
  - Kapitalizovaná hodnota čistého zisku
- Integrace oceňování
  - Tržního (Užitná hodnota)
  - Mímotržního (znehodnocování ŽP)

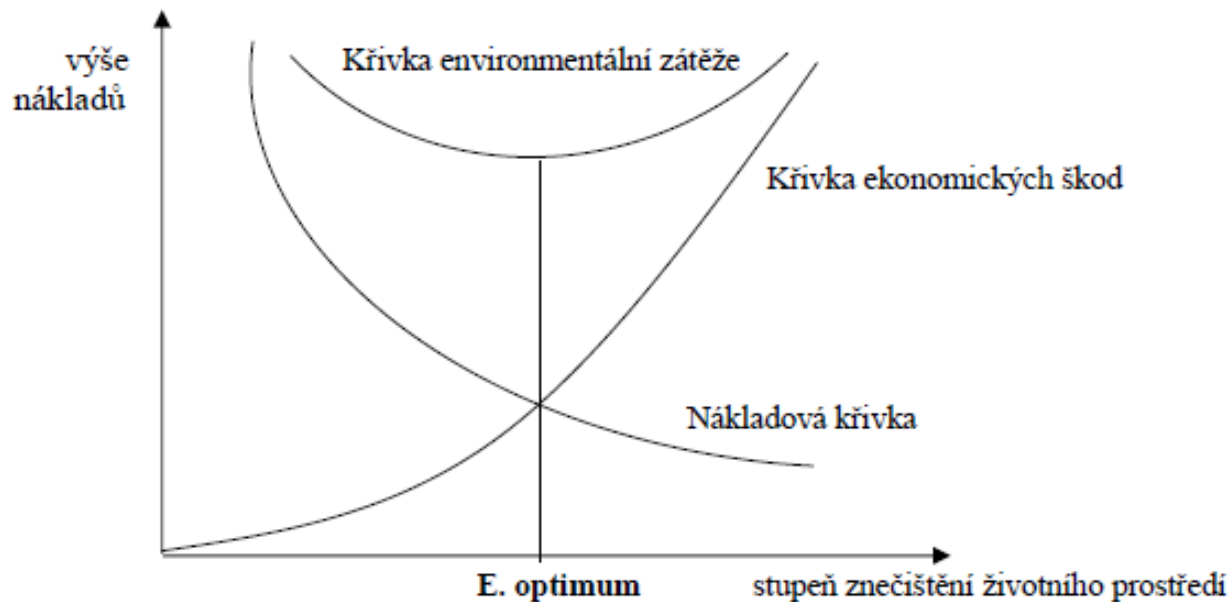
Způsoby znehodnocování ŽP

- Odběr látek z ekosystémů
  - První regulační opatření už ve středověku (lesy)
- Vnášení látek a energií do ekosystémů
  - Odpady
    - Kvantita
    - Kvalita
- Ostatní způsoby znehodnocování
  - Těžba, stavební činnost – devastace území a likvidace původních ekosystémů

Oceňování škod na ŽP

- Škody
  - Ekonomické škody
    - Finančně vyjádřitelné
      - Nemocnost pracovních sil
    - Kompenzační (dodatkové) náklady
      - Obvykle „ex-post“ náklady nutné na odstranění nebo zmírnění škod na ŽP
      - Ale i náklady „vyhnutí se“ nepříznivým důsledkům znečištění
  - Mimoekonomické škody
    - Finančně nevyjádřitelné
- „ex-ante“ náklady na zamezení znečištění ŽP – investice na ochranu ŽP
- Ekonomické škody + investice do ŽP = ekologická zátěž ekonomického procesu

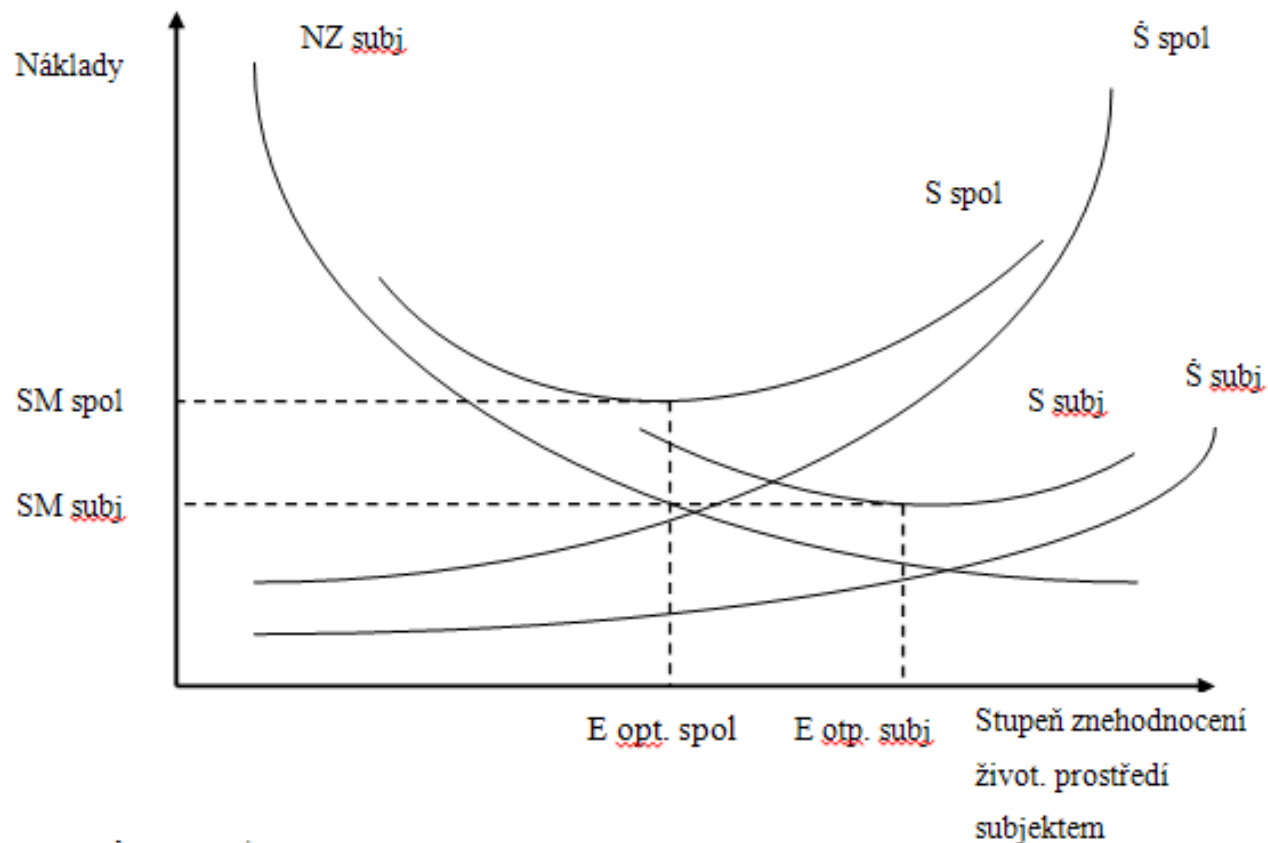
Statický model optima znečišťování životního prostředí

Zdroj: Lopusný (1999, s. 76)

Mikroekonomické optimum kvality životního prostředí

Mikroekonomické optimum kvality životního prostředí

- Š subj škoda, kterou působí daný subjekt negativním vlivem na životní prostředí sám sobě
- Š spol škoda, kterou působí daný subjekt negativním vlivem na životní prostředí společnosti
- NZ subj náklady na zamezení škody hrazené subjektem
- S subj ekologická zátěž daného subjektu
- S spol ekologická zátěž daného subjektu se zahrnutím jím způsobených externalit
- Sm subj minimální ekologická zátěž daného subjektu
- Sm spol minimální ekologická zátěž daného subjektu se zahrnutím jím způsobených externalit
- E opt.subj ekonomicky optimální (negativní) vliv daného subjektu na životní prostředí z pohledu dotyčného subjektu
- E opt. spol ekonomicky optimální (negativní) vliv daného subjektu na životní prostředí ze společenského pohledu

Fáze vztahu ekonomiky a ŽP

- Pre-environmentální
- Environmentální probuzení společnosti
- Diskuse o ekologické politice
- Realizace parciálních opatření ekologické politiky
- Systémově koncipovaná ekologická politika

Ukazatele blahobytu

- HDP?
- HDP per capita?
- NEW?
  - Net Economic Welfare - Čistý ekonomický blahobyt
    - Volný čas
    - Šedá ekonomika
    - Škody na ŽP
- HDI?
- Ekonomie štěstí – ukazatele spokojenosti obyvatel?

Dlouhé období

- Makroekonomická politika jednostranně preferující materiální statky je dlouhodobě nákladnější

Ekonomika a ŽP

- → ↑ Ochrana ŽP
  - ↑↓ hospodářský růst
  - ↑↓ zaměstnanost
  - ↑ cenová hladina
  - ↑růst nákladů exportních oborů → ↓ platební bilance

Příklady metod oceňování přírodních statků

- Kontingentní metody
  - Metoda ochoty platit
  - Metoda přijímat kompenzace
- Metoda hedonických cen
  - Trh nemovitostí
  - Trh práce
- Metoda cestovních nákladů
- Metoda defenzivního chování
  - Averting Behaviour Method
- Metoda výrobních faktorů
- Metoda substitučních trhů

Teorie hodnot environmentálních statků

- Přímá užitná hodnota
- Nepřímá užitná hodnota

Teorie hodnoty, environmentální statky, existenční hodnota

- Pohledy

- užší výnosově-nákladový přístup

- výnosy a náklady spojené se spotřebou zboží a služeb mohou být brány v úvahu (Nelson, Weikard)

- přístup kontingentního hodnocení

- zájmy všech jedinců společnosti zakomponovány do procesu společenského rozhodování (Kopp, Aldred)

- přístup občanské volby

- rozdíl mezi spotřebitelským a občanským přístupem (Quiggin, Common)

Odhady ekonomických škod na ŽP

- Stavové pojetí
  - Rozdíl celkové hodnoty dílčích složek v neznehodnoceném a ve znehodnoceném stavu
- Tokové pojetí
  - Naturální jednotky
  - Peněžní jednotky
  - CBA
    - Faktor času (NPV apod.)

Ekologické indikátory

- Indikátory využitelné pro hodnocení kapacity životního prostředí
  - Intenzita a dynamika populačního tlaku
- Indikátory umožňující začlenění ekologických aspektů do odvětvových politik
- Indikátory umožňující inkorporaci environmentálních aspektů prostřednictvím „zeleného účetnictví“

Indikátory využitelné pro hodnocení kapacity životního prostředí

- Hustota obyvatelstva
- Sídelní struktura
- Demografická reprodukce
- Úroveň sociálního a zdravotního zabezpečení
- Využití půdy
- Těžba nerostných surovin

Indikátory umožňující začlenění ekologických aspektů do odvětvových politik

- Úroveň ekologické stability krajiny
- Struktura produkce a spotřeby energetických zdrojů
- Objem a struktura plynných emisí
- Úroveň znečišťování povrchových a podzemních vod

Indikátory umožňující inkorporaci environmentálních aspektů prostřednictvím „zeleného účetnictví“

- Cílem
  - Zobrazit environmentální zatížení přímo v účetních rozvahách a výkazech